

Finansdepartementet
Finansmarknadsavdelningen
103 33 STOCKHOLM

SN Dnr: 3/2015

2015-03-31

Remissvar

Departementspromemorian Värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument (Ds 2015:2)

Svenskt Näringsliv har beretts tillfälle att lämna synpunkter på rubricerade promemoria och vill med anledning härav anföra följande.

Departementspromemorian innehåller förslag till lagändringar för att anpassa svensk rätt till EU-förordningen (909/2014/EU) om förbättrad värdepappersavveckling i Europeiska Unionen och om värdepapperscentraler. Förordningens övergripande syfte är att främja en säker, effektiv och smidig värdepappersavveckling. Den syftar också till att öka konkurrensen på området och undanröja nuvarande hinder för en gränsöverskridande avveckling samt harmonisera marknaden för avvecklingstjänster, varför förordningen innehåller regler om ett starkt tillsynssystem och avskräckande sanktioner.

Svenskt Näringsliv avgränsar sitt remissvar till de ändringar som föreslås avseende emittenter samt sanktioner.

Registrering i avstämningsregister

För emittenter innebär förordningen en rätt att fritt välja värdepapperscentral inom EES för registrering av värdepapper som har upptagits till handel eller handlas på reglerade marknader, MTF-plattformar eller OTF-plattformar. I promemorian föreslås att styrelsen i ett avstämningsbolag ska ansvara för dels att nytt skriftligt avtal tecknas med en eller flera värdepapperscentraler om registrering i avstämningsregister eller motsvarande utländskt register, dels att till Bolagsverket anmäla vilken/vilka värdepapperscentraler som bolaget har anlitat för registreringen.

Svenskt Näringsliv tillstyrker förslagen.

Ansaret för aktieboken

Förande av aktieboken är en betungande uppgift som är straffsanktionerad för bolagets styrelse. Enligt nu gällande lagregler övergår ansvaret för aktieboken från styrelsen till den centrala värdepappersförvararen (Euroclear Sweden AB) redan när bolaget registrerats som ett avstämningsbolag och ett avstämningsregister har upprättats. För emittenter innebär förslaget i promemorian en försämring i och med att befattningen med aktieboken blir en frivillig uppgift för värdepapperscentraler och styrelsen i ett avstämningsbolag blir ansvarig för aktieboken, såvida inte

bolaget skriftligt avtalat med en värdepapperscentral att värdepapperscentralen ska föra aktieboken och svara för dess offentlighet m.m. Bolaget måste också enligt förslaget till Bolagsverket anmäla vilken/vilka värdepapperscentraler som i förekommande fall har åtagit sig ansvaret för aktieboken.

I promemorian anges att ansvarsfördelningen bör vara tydligt reglerad eftersom ansvaret för aktieboken i viss mån är straffsanktionerat. Svenskt Näringsliv instämmer häri. Det får inte finnas någon otydlighet i lagen om var ansvaret för aktieboken landar. Enligt Svenskt Näringsliv innebär detta att ett avtal som innehåller de fyra uppgifter som anges i 5 kap. 12 § aktiebolagslagen – föra och bevara aktieboken, pröva frågor om införande av aktieägare i aktieboken, svara för utskrift av aktieboken, och avstämma aktieboken – måste anses tillräckligt klart för att ansvaret för aktieboken därmed ska anses ha övergått på värdepapperscentralen. Att så är fallet bör uttryckligen anges i författningskommentaren.

I promemorian (sid. 169) anges att praktiska problem kan uppstå med tillförlitligheten av uppgifterna i aktieboken om bolaget skulle anlita flera värdepapperscentraler för registreringen av aktier i bolaget och att i sådant fall "bör styrelsen vara ansvarig för att se till att alla relevanta uppgifter införs i aktieboken". Detta framgår inte av lagtextförslaget. Svenskt Näringsliv motsätter sig att styrelsen skulle vara ansvarig i en sådan situation när gällande skriftliga avtal om förande av aktieboken finns. Sannolikt blir det ovanligt att ett bolag anlitar flera värdepapperscentraler, och enbart risken att ansvaret för aktieboken då skulle återföras på styrelsen torde avskräcka bolag från att anlita fler än en värdepapperscentral.

Kravet på offentlighet ifråga om innehav om mer än 500 aktier föreslås behållas oförändrat. Svenskt Näringsliv tillstyrker förslaget. Ordningen att en utskrift av aktieboken i avstämningsbolag inte behöver ta upp aktieägare med innehav representerade mindre än 500 aktier innebär stora kostnadsbesparingar utan att strida mot något berättigat allmänt intresse.

När det gäller aktiebokens offentlighet föreslås att, liksom i dag, både värdepapperscentralen, om denna för aktieboken, och bolaget ska svara för att aktieboken hålls tillgänglig för alla som vill ta del av den. Svenskt Näringsliv har ingen erinran häremot, men konstaterar att förslaget inte överensstämmer med lagtextförslaget. I förslaget till 5 kap. 19 § 1 st. 4 p. aktiebolagslagen anges att en utskrift eller framställning av aktieboken även ska hållas tillgänglig "hos bolaget" i stället för rätteligen "hos värdepapperscentralen".

Svenskt Näringsliv ifrågasätter vidare den lagtekniska utformningen. Hur binds en utländsk värdepapperscentral till skyldigheten att svara för aktiebokens offentlighet? Andra länder har inte samma öppenhetsregler som Sverige och att svara för utskrift av aktieboken på begäran av allmänheten är troligen främmande för många utländska värdepapperscentraler.

Lagtextförslaget preciserar inte hur allmänheten kan få del av aktieboken. Avsikten synes vara att värdepapperscentralen ifråga åläggs skyldigheten att svara för aktiebokens offentlighet enbart genom avtalet med avstämningsbolaget. Med hänsyn till att straffsanktion inte föreslås för värdepapperscentraler (se förslaget till 30 kap. 1 § 2 st. aktiebolagslagen) ifrågasätts om skyldigheten inte borde sanktioneras på annat sätt. I annat fall befarar Svenskt Näringsliv att det blir bolagen som i ökande utsträckning blir skyldiga att tillhandahålla utskrifter av aktieboken till allmänheten. Det gäller särskilt som möjligheten för allmänheten att hos värdepapperscentralen få insyn i aktieboken förefaller omständlig. Först ska den enskilde kontakta Bolagsverket för att få reda på vart denne ska vända sig för att få del av innehållet i aktieboken och därefter få reda på innehållet i aktieboken "t.ex. genom värdepapperscentralens webbplats, e-post eller vanlig post" (promemorian sid. 169).

Skatteförfarandet

I promemorian (sid. 285) avfärdas tanken på att respektive avstämningsbolag skulle bli ansvarigt för att lämna kontrolluppgifter. Svenskt Näringsliv delar promemorians uppfattning att en sådan ordning inte bör införas av främst följande skäl. Det skulle innebära en mycket betydande administrativ börda för avstämningsbolagen, och även en ökad administrativ börda för Skatteverket, om varje avstämningsbolag - f.n. drygt 1 000 bolag - skulle vara ansvarigt för att lämna sådana kontrolluppgifter som idag lämnas av Euroclear Sweden AB. Det är inte ekonomiskt rationellt och inte heller praktiskt lämpligt vare sig för avstämningsbolagen, värdepapperscentralerna eller Skatteverket att respektive avstämningsbolag skulle lämna kontrolluppgifterna. I stället förefaller förslaget i promemorian vara en bra ordning att införa, att den värdepapperscentral som tillhandahåller en viss tjänst som utlöser skyldighet att lämna kontrolluppgift (t.ex. utbetalning av utdelning) blir skyldig att lämna kontrolluppgift.

Ansaret för kupongskatt

I promemorian (sid. 277) föreslås att avstämningsbolaget ska ansvara för kupongskatt avseende aktier som inte är förvaltarregistrerade, om inte bolaget uppdragit åt en värdepapperscentral att under vissa i lag angivna förutsättningar ansvara för den uppgiften. Vid förvaltarregistrering föreslås ansvaret för kupongskatt ligga kvar på förvaltaren.

Svenskt Näringsliv avstyrker bestämt att ansvaret för kupongskatt skulle läggas på avstämningsbolagen utan möjlighet att avtala annat. Det skulle innebära en enorm administrativ börda som inte är försvarbar för de drygt 1 000 avstämningsbolagen.

En lämpligare ordning är i stället att ett avstämningsbolag blir ansvarigt endast om det inte uppdragit åt någon värdepapperscentral att utbetala utdelning (och betala kupongskatt). Om avtalsmotparten är en utländsk värdepapperscentral utan fast driftställe i Sverige krävs enligt promemorians förslag härutöver att värdepapperscentralen ifråga gett in ett åtagande till Skatteverket om att ansvara för kupongskatt för att avstämningsbolaget ska anses befriat från ansvaret för kupongskatt. Om den utländska värdepapperscentralen i avtal med avstämningsbolaget åtagit sig uppgiften att betala ut utdelning, men inte ger in ett sådant åtagande till Skatteverket, är det enligt Svenskt Näringsliv inte rimligt att skyldigheten att innehålla och redovisa kupongskatt ligger på bolaget. Bolaget ska inte behöva kontrollera att värdepapperscentralen uppfyller sin del av avtalet och ger in åtagandet till Skatteverket.

Kontoföring på högsta nivå

I promemorian anföras att de registreringsåtgärder som vidtas av en värdepapperscentralens eget system är att bedöma som kontoföring på den högsta nivå enligt EU-förordningen. Detta har ifrågasatts och åsikten framförts att en registrering i Euroclear Sweden AB via t.ex. ett omnibuskonto i en utländsk värdepapperscentral är en registrering på en lägre nivå än den högsta nivån (se t.ex. Svenska Fondhandlareföreningens remissvar). Ställningstagandet har betydelse för den föreslagna regleringen. Svenskt Näringsliv anser att frågan bör utredas och analyseras mer grundligt under det fortsatta beredningsarbetet i regeringskansliet.

Sanktioner

Svenskt Näringsliv vidhåller sin uppfattning vad gäller sanktioner. De sanktionsavgifter som nu successivt införs inom den finansiella sektorn är exceptionella till sin storlek och kommenteras därför här trots att de inte främst är en fråga för emittenterna. Möjligheten som nu föreslås för Finansinspektionen i dess övervakning av värdepapperscentraler (t.ex. möjligheten att utdöma sanktionsavgift motsvarande tio procent av koncernens årsomsättning) framstår som opropor­tionerlig. Detsamma gäller de sanktionsavgifter om upp till cirka 50 miljoner kronor som föreslås att en enskild styrelseledamot eller en verkställande direktör ska kunna tvingas betala ur egen

ficka i samband med grövre regelöverträdelser från värdepapperscentralens eller kreditinstituts sida om Finansinspektionen bedömer att ledningspersonen uppsåtligt eller av grov vårdslöshet är ansvarig för överträdelsen.

Svenskt Näringsliv anser att av rättssäkerhetsskäl ska Finansinspektionens talan väckas i allmän domstol i de fall ledningspersonen i fråga inte godkänner Finansinspektionens föreläggande. Svenskt Näringsliv avstyrker därför förslaget att en sådan prövning ska ske i allmän förvaltningsdomstol.

I promemorian (sid. 237) åberopas mål om företrädaransvar enligt skatteförfarandelagen som exempel på att allmänna förvaltningsdomstolar i dag prövar subjektiva rekvisit. Svenskt Näringsliv anser att erfarenheten av hur allmänna förvaltningsdomstolar prövat subjektiva rekvisit i mål om företrädaransvar enligt skatteförfarandelagen avskräcker. Trots att skatteförfarandelagen för ansvar kräver uppsåt eller grov oaktsamhet visar avgörandena från de allmänna förvaltningsdomstolarna att dessa i praktiken avgör frågan om en företrädares ansvar utifrån objektiva kriterier beträffande huruvida relevanta avvecklingsåtgärder vidtagits eller inte. Svenskt Näringsliv anser att en sådan ordning inte är acceptabel utifrån rättssäkerhetsaspekter. För de nu aktuella överträdelserna bör därför talan väckas i allmän domstol, främst med hänsyn till de drakoniska sanktionerna.

Svenskt Näringsliv anser att det tydliga avskräckningssyfte och bestraffningssyfte som sanktionerna har enligt EU-förordningen (se Artikel 61.1 och skäl 62) och sanktionernas stränghet talar för att sanktionsavgifterna är att jämföras med en brottspåföljd enligt Europakonventionen. Även denna omständighet talar för att prövningen bör ske i allmän domstol, eftersom det är den ordning som föreskrivs för prövning av brottmål.

Förslaget brister dessutom i rättssäkerhet i och med att promemorian inte ger någon vägledning om vilken storlek på sanktionsbelopp som bör dömas ut för olika överträdelser, anser Svenskt Näringsliv. Förutsebarheten om sanktionernas storlek blir i det närmaste obefintlig för den enskilde.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Lagändringarna i aktiebolagslagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2016. Bestämmelserna om styrelsens ansvar för aktieboken föreslås tillämpas från och med den 1 januari 2017, om inte avstämningsbolaget före dess ingått ett avtal om aktieboken med en värdepapperscentral och anmält det till Bolagsverket. Nuvarande bestämmelser om den centrala värdepappersförvararens (Euroclear Sweden AB) ansvar för aktieboken ska tillämpas fram till dess anmälan görs, dock längst till och med den 31 december 2016.

Det är viktigt att avstämningsbolagen ges tillräcklig tid för att ingå nya avtal med värdepapperscentral(er). Svenskt Näringsliv anser att tidpunkten för när tillämpning ska ske är väl avvägd.

SVENSKT NÄRINGSLIV

Göran Norén

Anne Wigart